

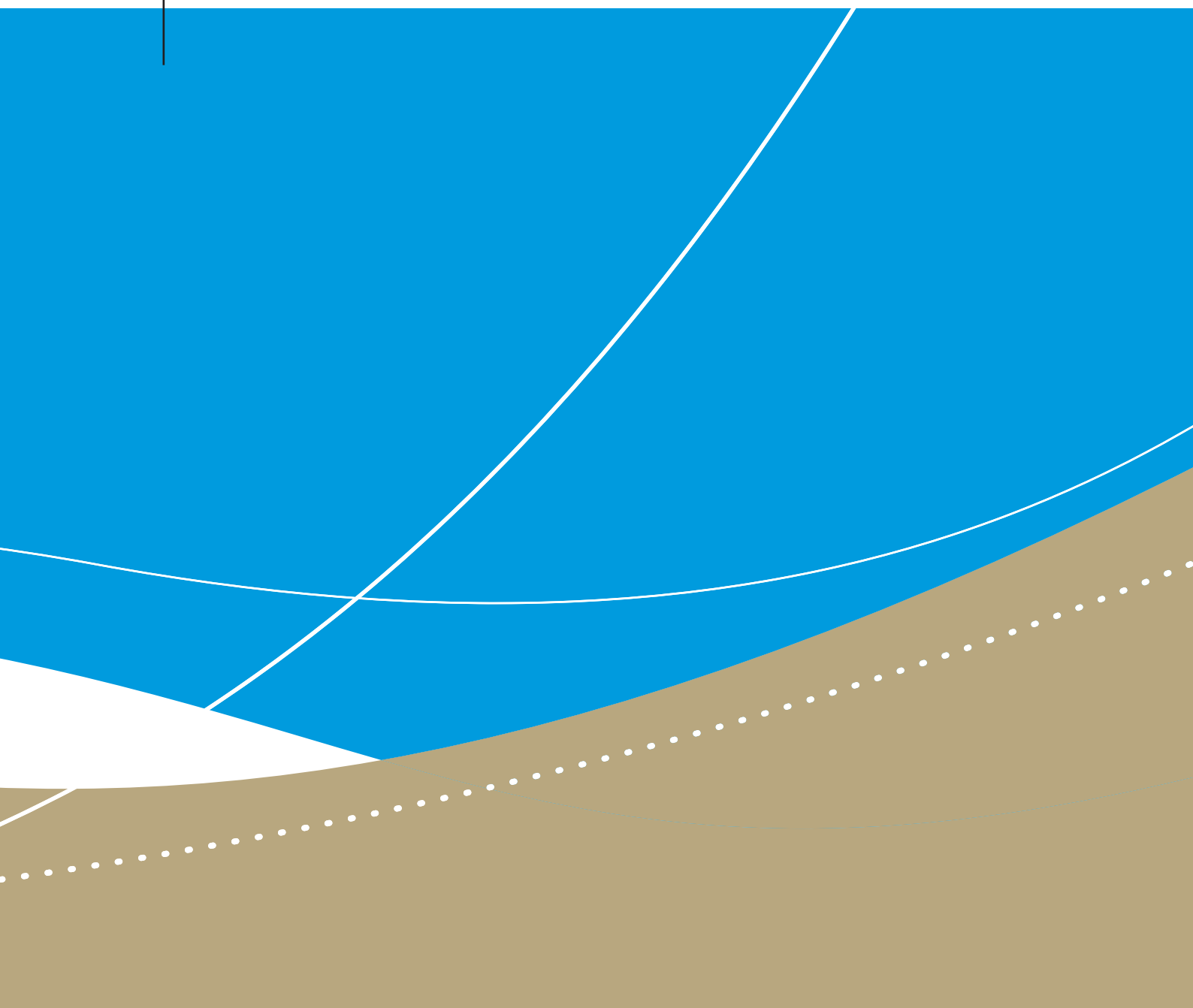

Finansdepartementet

Redegjørelse

Finanstalen

Finansminister Siv Jensens redegjørelse i Stortinget
7. oktober 2015 om Regjeringens økonomiske opplegg for 2016

Finanstalen

Finansministerens redegjørelse i Stortinget 7. oktober 2015
om Regjeringens økonomiske opplegg for 2016

President,

Dette statsbudsjettet er blitt til i en tid hvor de økonomiske utsiktene er annerledes enn vi har vært vant til de siste 10-15 årene.

Siden i fjor har fallet i oljeinvesteringene forsterket en utvikling som allerede var på vei. Mange mister nå jobben i de næringene og landsdelene som berøres sterkest av at oljeprisen har falt. Det er vondt for dem som rammes – enkeltpersoner, familier, og små og store bedrifter.

Fallet i oljeprisen er en påminnelse om at norsk økonomi skal gjennom en omstilling – det vi har i dag, forandres.

For Norge betyr det at oljen ikke lenger blir den samme vekstmotoren i økonomien. For arbeidstakere og bedrifter kan det bety at man må omstille seg til ny virksomhet.

Regjeringen legger derfor fram et budsjett for arbeid, aktivitet og omstilling.

Stilt overfor en krevende omstilling i økonomien er det aller viktigste vi nå kan gjøre, å stimulere til vekst i privat, konkurranseutsatt næringsliv.

Derfor legger vi fram en skattereform med lavere skatt på det vi vil ha mer av – investering og vekst i næringslivet og arbeidsplasser.

Derfor fortsetter vi tidenes satsing på samferdsel – det styrker veksten.

Derfor satser vi på kunnskap, forskning og utvikling – vår viktigste ressurs, arbeidskraften, skal bli enda bedre kvalifisert.

Samtidig legger vi fram en tiltakspakke for økt sysselsetting. Vi retter inn innsatsen på de områder som har blitt hardest rammet av fallet i oljeprisen.

Vi styrker innsatsen for arbeidsledig ungdom. Og vi styrker det sosiale sikkerhetsnettet. For rusavhengige. For barn som vokser opp i fattige familier. For voksne som risikerer å falle utenfor arbeidslivet.

Statsbudsjettet for 2016 svarer på dagens utfordringer og ruster oss for fremtiden.

President,

Da vi fant de første oljeressursene i Nordsjøen for 50 år siden, gikk det politiske Norge sammen med næringslivet og la fundamentet for en verdensledende olje- og gassindustri og sikret store inntekter for landet.

Da vi fant oljen, viste vi vei.

Vi som samfunn og enkeltmennesker har fått oppleve verdien av de kloke valg som våre foreldre og besteforeldre gjorde for snart 50 år siden.

17. august 1965 ble 1. konsesjonsrunde utlyst.

I år utlyste regjeringen 23. konsesjonsrunde. Det vil være et viktig bidrag for at også våre barn og barnebarn kan oppleve verdien av oljeeventyret i mange tiår framover.

Men vi må planlegge for en fremtid der etterspørselen fra oljenæringen vil bli mindre.

Vi må legge til rette for at andre næringer i Norge vokser seg større og sterkere, skaper nye verdier og flere arbeidsplasser.

President,

Å få til omstillinger er krevende. Nå er det vi som må gjøre de riktige valgene, slik at vi legger til rette for vekst i verdiskaping og velferd også de neste 50 årene.

Det er gründeren på Vestlandet, småbedriftslederen i Hedmark, fiskeren i nord, og vanlige folks arbeidsinnsats over hele landet, som skal føre utviklingen videre.

Det er vår oppgave som politikere å legge til rette for at det er mulig.

President,

Alle er enige om at arbeid til alle er et viktig mål. Men dette målet er ikke nok til å holde folk i arbeid.

Det avgjørende er at vi fyller målet om arbeid til alle med innhold, at vi legger til rette for at bedrifter kan skapes, verdier kan vokse, og at folk kan få arbeid.

Bak hver arbeidsplass som er skapt, har det stått noen som har hatt troen på sin idé og muligheten til å sette ideen ut i livet. Når vi skal føre utviklingen videre, må vi gjøre det med utgangspunkt i at det må bli enklere å lykkes med å skape arbeidsplasser. Da bygger vi bedre muligheter for folk til å være nyskapende og til å takle de omstillingene vi møter.

Regjeringens statsbudsjett for 2016 gjør nettopp det.

Vi investerer i innbyggernes kunnskap.

Vi investerer i gründerskap, i muligheten til å skape nye arbeidsplasser og trygge jobber.

Vi investerer i mulighetene til å delta i arbeidsmarkedet – gjennom et godt helsevesen, gode veier og kollektivløsninger, og et trygt sosialt sikkerhetsnett som gir oss hjelp når vi trenger det.

President,

Norge er et godt land å bo i. Vi har en høyt utdannet befolkning og er rike på naturressurser som gir muligheter få andre land er forunt. Vi har et godt grunnlag. Men nå møter vi krevende tider.

Pengepolitikken er vårt førstelinjeforsvar når det butter imot.

Svakere krone og lavere lønnsvekst er en klar fordel for eksportbedrifter, leverandører til oljevirksomheten og andre bedrifter som møter konkurranse fra utlandet. Det bidrar til den nødvendige omstillingen i økonomien.

Kostnadsnivået vil likevel være klart høyere enn hos gjennomsnittet av våre handelspartnere.

Samtidig har veksten i produktiviteten – det vi får igjen for hver arbeidstime vi legger ned – falt tilbake siden midten av forrige tiår.

Lave renter og andre pengepolitiske tiltak, både hjemme og ute, støtter opp under den økonomiske aktiviteten.

I Norge bidrar et lavt rentenivå til vekst i husholdningenes etterspørsel etter varer og tjenester.

Flere mennesker i landet har fått jobb. Antall sysselsatte har økt med over 20 000 det siste året. Samtidig er flere blitt arbeidsledige.

Arbeidsledigheten har først og fremst steget i fylker på Sør- og Vestlandet, som har sterk tilknytning til oljenæringen. Ledigheten er lavere eller uendret i flertallet av de øvrige fylkene. Ledigheten har økt mest blant ungdom. Det synes å ha blitt vanskeligere for ungdom å komme inn i arbeidsmarkedet ved siden av skolegang og ved endt utdanning.

Samlet sett legger Regjeringen til grunn en forholdsvis svak vekst i norsk økonomi i år, noe bedre neste år og en vekst opp mot trend i 2017. Den økonomiske politikken er en viktig grunn til at veksten anslås å ta seg opp. Arbeidsledigheten ventes å ta seg litt opp fra dagens nivå.

Anslagene er usikre. Fallet i oljeprisen siden i fjor sommer viser at utsiktene for norsk økonomi raskt kan endre seg.

Særlig er den økonomiske utviklingen i Kina usikker. Et tilbakeslag i Kina og andre fremvoksende økonomier kan redusere oljeprisen enda mer og skape uro i finansmarkedene, slik vi så på sensommeren. Oppgangen i euroområdet er skjør. Her hjemme er det usikkert hvor sterkt etterspørselen fra petroleumsnæringen vil reagere på lavere oljepris, og hvordan det vil slå ut i norsk økonomi og i arbeidsmarkedet. Utviklingen avhenger også av hvordan bedrifter og husholdninger reagerer på utsikter til en svakere økonomisk utvikling og hvordan konkurranseevnen utvikler seg fremover.

President,

For 2015 la Regjeringen opp til en oljepengebruk som gir et bidrag til etterspørselen i fastlandsøkonomien fra i fjor til i år på ½ prosent. Budsjettet var dermed mer ekspansivt enn det som har vært normalt de siste ti-femten årene.

Noen kritiserte den gang Regjeringen fordi vi brukte for mye av oljepenger, men resultatet er at vi har hatt et budsjett godt tilpasset den økonomiske situasjonen, som har gitt oss større trygghet for sysselsetting og vekst, enn om vi hadde brukt mindre oljeinntekter. Regjeringen var heldigvis tidlig ute.

Også for neste år vil Regjeringen legge opp finanspolitikken slik at norsk økonomi er best mulig forberedt på lavere aktivitet i oljevirkksomheten og usikre økonomiske tider.

Det er en særlig utfordring at mange nå mister jobben i de næringer og fylker som berøres sterkest av den lave oljeprisen.

Regjeringen vil derfor i budsjettet ta nødvendige skritt for å forsterke innsatsen for arbeid og aktivitet.

Den finanspolitiske innsatsen forsterkes med særskilte tiltak for økt sysselsetting på 4 milliarder kroner, med vekt på områder som rammes særlig hardt av tilbakeslaget.

Vi har planlagt store investeringer i en modernisering av det norske samfunn over de kommende år. Vi forsterker en rekke av disse satsingene:

I en mer moderne, effektiv og miljøvennlig transport.

I bedre skoler og universitet.

I satsing på innovasjon, entreprenørskap, kunnskap og forskning

Vi vil sette fart i økonomien her og nå og samtidig bidra til en mer vekstkraftig økonomi som kan gi bedre velferd, miljø og trygge arbeidsplassene fremover.

Samlet sett vil Regjeringens forslag til budsjett gi et bidrag til etterspørselen i fastlandsøkonomien fra i år til neste år på 0,7 prosent. Oljepengebruken i 2016 vil tilsvare 194 milliarder kroner, eller nesten 37 000 kroner per innbygger.

Den økonomiske politikken innebærer samlet sett en kraftfull innsats i en krevende tid.

Det er riktig i dagens økonomiske situasjon. Både for å støtte opp under aktiviteten på kort sikt og for å bidra til omstilling og nyskaping.

Og vi er klar på at den økte bruken av oljepenger også skal føre til lavere skatter og avgifter.

Det er to hovedgrunner til dette:

Et lavere skattenivå og et skattesystem som fremmer bedre ressursutnyttelse, er det fremste tiltaket for å fremme omstilling, verdiskaping og arbeidsplasser i næringslivet.

Økt sysselsetting i offentlig sektor kan ikke være hovedsvaret på de utfordringer norsk økonomi nå møter.

Det som kreves er å legge til rette for vekst i næringslivet.

Det er helt avgjørende for vår velstand.

President,

Nærmere 2 millioner personer jobber i næringslivet over hele landet – i små og store bedrifter. Slike arbeidsplasser kommer ikke av seg selv.

Et godt skattesystem er viktig for sysselsetting, verdiskaping og velferd.

Et bedre skatte- og avgiftssystem kan øke antall arbeidsplasser og gjøre økonomien mer produktiv.

Når den enkelte kan bestemme mer over egen inntekt, stimulerer det flere til å jobbe mer.

Og når vi senker skatten for næringslivet, blir det mer gunstig å investere, satse og skape arbeidsplasser i Norge.

Det er verdien av arbeidsinnsatsen vår som finansierer det norske velferdssamfunnet. Det vi skaper av verdier, gir oss nye velferdsordninger. Derfor kan aldri velferd settes opp mot verdiskaping – det ene forutsetter det andre.

Regjeringen har til nå redusert skatter og avgifter med over 13 milliarder kroner. Både vanlige folk og næringslivet har fått lettelser.

I budsjettet foreslår regjeringen nye, betydelige lettelser som kan bidra til investeringer og fornyet vekst, og arbeidsplasser.

Vi foreslår nye lettelser i skatter og avgifter på til sammen 9,1 mrd. kroner.

Den største og viktigste skattelettelsen er å redusere selskapsskattesatsen fra 27 til 25 prosent, samt å gjøre det samme med inntektsskatten for personer.

Det er en viktig endring for å redusere faren for at selskaper flytter skattbare overskudd ut av Norge og for å sikre fremtidige investeringer i Norge. Når vi senker selskapsskatten, gjør vi det mer lønnsomt å investere i Norge og vi styrker norsk næringslivs konkurransekraft.

Regjeringens forslag til skatteopplegg er første steg i en større reform av skattesystemet, som vi presenterer samtidig med dette budsjettet.

Målet med skattereformen er å gjøre økonomien vår vekstkraftig. Derfor skal det lønne seg å investere i norske arbeidsplasser. Og det skal lønne seg å jobbe. Fordi arbeid og aktivitet er selve grunnlaget for vår felles velferd. En slik skattepolitikk vil også ha gode dynamiske virkninger og gi høyere økonomisk vekst.

I lys av de økonomiske utfordringene landet nå møter, med fall i etterspørselen fra oljenæringen, er 2016 et godt og riktig tidspunkt for å starte oppfølgingen av Skatteutvalget. Når Regjeringen legger fram Skattemeldingen samtidig med budsjettet for 2016, gir det Stortinget mulighet til å se 2016-forslagene i en større sammenheng. Vi ønsker å legge til rette

for et bredt forlik om skatteendringene. Det vil bidra til forutsigbarhet og stabilitet. Det kan fremme den økonomiske veksten.

Den økonomiske situasjonen landet er inne i nå, gir ekstra argument for å redusere skattenivået. Høye skatter legger byrder på næringslivet og gjør omstillingen vanskeligere.

Regjeringen foreslår i likhet med Skatteutvalget, at lavere skatt på alminnelig inntekt delvis finansieres ved en ny bruttoskatt på personinntekt. Regjeringen foreslår å opprette en ny trinnskatt som erstatter dagens toppskatt. Trinnskatten skal sikre god fordeling av skattebyrden. Personer med høye inntekter skal betale mer i skatt enn de med lave inntekter. Det er uklokt å redusere selskapsskatten uten at vanlige folk får lettelse. Trinnskatten er derfor utformet slik at det gis lettelse, og den samlede marginals-katten på arbeid reduseres. Det vil stimulere til økt arbeid.

Som ledd i en større skattereform, der det gis skattelettelse til brede grupper, er det naturlig å gå gjennom ulike fradrag og særordninger i skattesystemet.

Bak hver arbeidsplass i næringslivet ligger det store investeringer. Norsk kapital og norske eiere bidrar til at flere nye bedrifter starter opp og til å omstille etablerte selskaper. Formuesskatten har klare negative og uheldige virkninger for det private norske eierskapet fordi den bare rammer norske eiere. Formuesskatten kan også påvirke investeringene blant virksomheter som er avhengig av norsk kapital.

En gründer i Haugesund kan ikke i samme grad hente egenkapital i det internasjonale kapitalmarkedet som et internasjonalt konsern. Småbedriftseieren i Haugesund er avhengig av lokale investorer. For slike bedrifter kan det ha betydning hvordan norske eiere blir beskattet.

Regjeringen foreslår derfor å øke bunnfradraget i formuesskatten til 1,4 millioner kroner. Satsen reduseres til 0,8 prosent. Samtidig reduseres verdsettingsrabatten for næringseiendom og sekundærboliger til 20 prosent. Det vil vri investeringer fra fast eiendom til næringsvirksomhet.

Med samlede påløpte skatte- og avgiftslettelse på 9,1 milliarder kroner i 2016 vil skattenivået være om lag 22 milliarder kroner lavere enn da regjeringen overtok.

Med Regjeringens forslag får om lag 9 av 10 skatteyttere lettelse eller uendret skatt. Gjennomsnittlig skattelettelse utgjør 1 000 kroner. Alle inntektsgrupper unntatt de med bruttoinntekt over 2 millioner kroner, får skattelettelse i gjennomsnitt. Selvstendig næringsdrivende kommer godt ut med gjennomsnittlige lettelse på 3 400 kroner.

Summen av vårt skatteopplegg er skatteendringer som gir økt vekstkraft for norsk økonomi, større muligheter for norske bedrifter og trygghet for norske arbeidsplasser

President,

For at Norge også fremover skal være et rikt land, må vi legge grunnlaget for fremtidig verdiskaping nå. Vi må gjøre det mulig for bedrifter og mennesker å få fram de gode idéene.

Forskning og utvikling er en av de viktigste kildene til innovasjon og langsiktig vekst. Regjeringen foreslår i neste års budsjett å øke den offentlige finansieringen av forskning og utvikling til over 32 milliarder kroner, tilsvarende 1,1 prosent av BNP.

Dette er det største forskningsbudsjettet noensinne, både i antall kroner og som andel av BNP.

Regjeringen følger opp langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Vi vil opprette nye rekrutteringsstillinger, satse mer på forskningsinfrastruktur og stimulere til at norske forskere deltar i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon.

En sterk satsing på høyere utdanning og forskning er både en forutsetning og et virkemiddel for et mer konkurransedyktig næringsliv, grønne arbeidsplasser og flere verdensledende fagmiljøer.

Vi styrker også studiefinansieringen og legger til rette for å bygge 2200 nye studentboliger i 2016.

President,

Som finansminister møter jeg en rekke slike ildsjeler som jobber av all kraft for å gjøre sine visjoner til virkelighet.

Jeg møtte tidligere i år eieren av SalMar AS som holder til på Frøya. Det var et inspirerende møte. SalMar er en bedrift som har tatt kunnskap fra norsk offshoreteknologi til havs for å drive fiskeoppdrett i det værutsatte havområdet utenfor Sør Trøndelag. Her kombineres «det beste» fra to av våre viktigste eksportnæringer og skaper muligheter for ny vekst.

Dette er et eksempel på hvordan petroleumsnæringen er en kilde til ideer og nyvinninger, og hvordan teknologi fra oljenæringen kan brukes til nye næringer og nye arbeidsplasser.

Poenget er selvsagt at vi ikke ennå vet hvordan kunnskap fra en del av økonomien kan brukes i andre sammenhenger. Vi trenger derfor solid satsing på forskning og utvikling, og ikke minst kommersialisering av forskningen.

Skattefunn skal utløse samfunnsøkonomisk lønnsom forskning og utvikling. Regjeringen vil styrke ordningen ved å heve beløpsgrensen for fradraget for egenutført og innkjøpt forskning og utvikling.

I forbindelse med statsbudsjettet legger regjeringen også fram gründerplanen for å skape og forsterke en kultur for gründerkap i Norge, og vi foreslår å øke budsjettet med 400 millioner kroner til ulike gründer tiltak.

I sum er regjeringens forskningsinnsats – fra satsing på maritim verdiskaping langs kysten, gründerne i hele landet, og verdensledende utdanningsinstitusjoner – et kraftfullt bidrag både for omstilling, vekst i eksisterende næringer, og som et grunnlag for nye arbeidsplasser.

President,

Godt utbygd veinett og effektiv kollektivtransport er avgjørende for hverdagen for oss alle enten vi skal levere i barnehagen, kjøre til fotballtrening eller transportere fisk i vogntog fra Møre til Gardermoen.

Bedre infrastruktur er en av Høyre/FrP-regjeringens viktigste satsinger. En effektiv og moderne infrastruktur legger grunnlaget for økt verdiskapning og styrker vekstevnen i norsk økonomi.

Effektive løsninger for kollektivtransport gjør hverdagen enklere for folk flest, og mindre sentrumsnære områder kan bli gode boligområder slik at presset i boligmarkedet reduseres.

Neste års samferdselsbudsjett er et kraftig løft for å bygge landet.

Regjeringen foreslår en reell økning på 3,8 mrd. kroner fra 2015 til oppfølgingen av Nasjonal transportplan. Selv uten videre opptrapping vil rammene for første fireårsperiode i transportplanen bli overoppfylt.

Samlet øker bevilgningen til veiformål med 18,5 prosent. Dette legger til rette for høy aktivitet i veiutbygginger. Økt vedlikehold, og satsing på gang og sykkelvei er andre satsinger.

Samferdsel handler også om lokale veier, vedlikehold, jernbane og kollektivtransport,

Folk er gjerne like opptatt av farlige veikryss i nabolaget som å få tofelts motorvei ut av byen. Derfor får fylkesveiene et betydelig løft. Det gjør vi både gjennom økte overføringer til fylkeskommunene og gjennom rentekompensasjon for en ny investeringsramme på 3 milliarder kroner. Dette vil bidra til bedre vedlikehold og økt fornyelse på fylkesveiene.

Etter mange tiår med økende vedlikeholdsetterslep har regjeringen i 2015 redusert etterslepet. En sterk satsing på vedlikehold og fornying i statsbudsjettet gjør at etterslepet vil gå videre ned i 2016.

Regjeringen fortsetter den rekordstore satsingen på jernbanen.

Bevilgningene til Jernbaneverket er om lag 50 prosent høyere enn før regjeringsskiftet i 2013. Spesielt vedlikeholdssatsingen har økt.

Det blir god fremdrift på alle igangsatte jernbaneprosjekt. Det blir videre planlegging og utbygging av intercity-strekningene. Vi vil starte planlegging av Ringeriksbanen, som når den står ferdig, vil bringe Oslo og Bergen én time nærmere hverandre. Og NSB kan investere i nye togsett – på Østlandet, Gjøvikbanen og Vossebanen. Dette skal gi bedre punktlighet og komfort i togtrafikken, og legger til rette for økt kapasitet på lengre sikt.

Jobben med å ta ned vedlikeholdsetterslepet fortsetter. Vedlikeholdet på jernbanen øker med over 30 prosent i 2016.

Samtidig trenger vi endringer i jernbaneorganiseringen. Regjeringen vil derfor gjennomføre en reform av jernbanesektoren. Jernbaneverket og NSB skal omstruktureres, og det skal bli økt konkurranse om persontogtrafikk. Målet er en bedre hverdag for reisende og transportører.

Før sommeren la regjeringen fram forslag om å opprette et utbyggingsselskap for vei. Det skal planlegge, bygge, drifte og vedlikeholde enkelte lange veistrekninger, på en helhetlig og sammenhengende måte. Fram til nå er veier i Norge i stor grad blitt planlagt og bygget stykkevis og delt. Utbyggingsselskapet vil kunne se utbyggingsprosjektene sammenhengende og helt. Regjeringens forslag innebærer at selskapet får bevilget 1,3 milliarder kroner i direkte bevilgning og driftskreditt i 2016.

Økt samfunnsøkonomisk lønnsomhet er et viktig mål med de pågående reformene i sektoren.

Vi har etablert et eget infrastrukturfond som gir mer forutsigbar finansiering av samferdselsinfrastruktur. Vi sa at fondet skulle fylles opp til 100 milliarder kroner i løpet av regjeringssperioden. Med dette budsjettet når vi dette målet allerede i 2016. Denne regjeringen har vist at den virkelig satser på samferdsel. Det burde vært gjort for lenge siden. Nå skjer det!

President,

Det er de ansatte i velferdstjenestene i kommunene som er førstelinjen i det norske velferdssamfunnet. Det er de som tar imot barna i barnehagen om morgenen, gir hjemmelekser og møter til foreldresamtaler, og drar på hjemmebesøk til eldre pleietrengende. De er våre hverdagshelter. Det er også medarbeiderne som bistår mange av de mest sårbare i samfunnet.

Når velferden skal styrkes, er det disse stillingene som må prioriteres. Det skjer gjennom å styrke kommuneøkonomien.

I budsjettet for 2016 leverer regjeringen et sterkere kommuneopplegg enn varslet i kommuneproposisjonen.

V legger opp til en realvekst i kommunesektorens samlede inntekter på 7,3 milliarder kroner. Godt over halvparten av dette er frie inntekter. Dermed setter vi kommune i stand til å styrke tjenestene som betyr mest i folks hverdag – barnehager, skoler, og omsorgstjenester.

President,

Ingenting er viktigere for menneskers muligheter i livet enn utdanning.

Barnehagen skal være barns første møte med kunnskapssamfunnet. Barna skal lære seg å leke, skape vennskap, stimulere nysgjerrigheten, språket og bygge sosial kompetanse. Derfor er et av regjeringens viktigste løfter til barna, foreldrene, og de ansatte at kvaliteten i barnehagene skal opp.

Vi styrker bevilgningene til kvalitet i barnehagene med 160 millioner kroner til totalt 440 millioner kroner. Det er langt over en dobling på de to årene vi har sittet i regjering. Veksten i de frie inntektene legger også til rette for flere barnehageplasser, og dermed et mer fleksibelt opptak.

Det grunnlaget som legges allerede fra barnehage og første skoledag, er viktig for resten av livet.

De minste barna møter stolte og spente til første skoledag med store forventninger om å lære. Regjeringens mål er et utdanningssystem med kunnskap og kvalitet i alle ledd, tilpasset hver enkelt elev. Bare slik gjør vi den enkelte i stand til å møte senere skolegang og arbeidsliv på en god måte.

Derfor satser vi på enda bedre lærere, flere skoletimer og målrettede satsninger i utvalgte fag.

Over 5000 lærere vil få tilbud om videreutdanning i 2016.

Vi foreslår å styrke realfagsarbeidet.

Vi satser på elever som presterer på høyt nivå og tiltak for bedre læring for de som sliter.

Og vi styrker satsingen på lesing og skriving gjennom etter- og videreutdanning for lærere.

Ved å satse på kunnskap legger vi grunnlaget for fremtidens næringsliv. Det vi investerer i kunnskap, får vi igjen i fremtiden. Og jo mer vi lærer barna våre i det formelle utdanningssystemet, desto mer blir vi i stand til å lære i arbeidslivet, være nyskapende og takle de omstillingene de møter.

President,

Det er svært alvorlig for samfunnet, og for den enkelte, at halvparten av de som starter på en yrkesutdannelse, aldri fullfører. Derfor har Høyre/FrP-regjeringen satt i gang en rekke kraftfulle tiltak for å få flere til å velge – og fullføre – yrkesfag.

Gjennom et yrkesfagløft vil vi utdanne flere gode fagfolk til norsk næringsliv.

Lærlingtilskuddet hadde fram til regjeringsskiftet stått stille i over ti år, bortsett fra en midlertidig økning i 2009. Under denne regjeringen har tilskuddet økt tre ganger på to år, med til sammen 10 000 kroner per kontrakt. Med regjeringens ungdomspakke øker lærlingtilskuddet til bedriftene med ytterligere 2 500 kroner per lærling.

President,

God helse er viktig i alle menneskers liv. At vi får den riktige behandlingen – av høy kvalitet – når sykdom truer, gir trygghet.

Mye er bra i norsk helsetjeneste, men vi kan og skal gjøre det enda bedre. Når vi betaler blant verdens høyeste skatter, har vi også krav på et helsevesen av høyeste kvalitet. Det er en hjertesak for regjeringen – og vi har tatt en rekke initiativ for å sikre pasientens helsevesen:

I 2013 sto nesten 250 000 i sykehuskø. Køene steg. Regjeringens mål har vært å få køene ned.

Rask behandling er både god økonomi og gir trygghet for den enkelte. Vi foreslår derfor nærmere 2,9 milliarder kroner i økte bevilgninger til sykehusene slik at flere kan behandles.

Enda viktigere enn ressursene, er resultatene for pasientene. Sykehusene gir flere behandlinger i dag enn for to år siden. Nærmere 18 000 færre pasienter venter på behandling,

sammenliknet med samme tidspunkt for to år siden. Med økte ressurser og høyere vekst i aktiviteten i sykehusene kan enda flere mennesker få hjelp til neste år.

Kvaliteten i behandlingen av livstruende sykdommer skal bli bedre. For eksempel gir pakkeforløpene for kreft større forutsigbarhet og trygghet. Har du kreft, er rask diagnose og behandling livsviktig.

Nær åtte av ti kreftpasienter som er med i pakkeforløp for kreft, får nå behandling innen fastsatt tid. Det viser oss at en bedre helsetjeneste ofte handler vel så mye om bedre løsninger, som om mer penger.

Målet skal alltid være å spare liv. Ingen skal mangle på fremtidens familiebilder fordi de ikke fikk hjelpen de trengte da det hastet som mest.

President,

Før valget i 2013 lovet vi å satse på rusfeltet.

Vi lovet å kjøpe flere behandlingsplasser hos private og ideelle.

Vi lovet raskere behandling og kortere ventetid.

Det har gitt resultater.

Det siste året gikk ventetiden til spesialisert rusbehandling ned med nesten to uker i gjennomsnitt. To uker er lang tid for en rusavhengig som er motivert for behandling.

Vi har likevel et godt stykke igjen. For lenge har for mange falt utenfor. Mennesker som sliter med rus og med psykiske lidelser.

Rus og psykisk helse er derfor først ut når vi innfører fritt behandlingsvalg. Det er på høy tid at denne gruppen blir prioritert først når vi innfører nye rettigheter og økt valgfrihet.

Og vi må få en helhetlig behandlingsskjede helt inn til mål. For mange rusavhengige er den aller tøffeste jobben å forholde seg til ulike personer, ulike kontorer, ulike sektorer og ulike søknadsskjemaer. Hjelpen blir for oppstykket. For lite helhetlig.

I løpet av høsten kommer vi med en ny opptrappingsplan for rusfeltet, og med planen følger en ramme på hele 2,4 milliarder kroner i perioden 2016-2020 som blant annet skal brukes på en styrking av rusarbeidet i kommunene. Med planen gir vi et kraftig løft for behandling, bolig, helsehjelp, tidlig innsats og ettervern. Det handler om å få en endring til det bedre for den enkelte rusavhengige. Det handler om å skape gode og helhetlige tjenester.

Derfor betyr det også mye når vi satser på helsestasjoner og skolehelsetjenesten. Vi legger til rette for 150 flere psykologårsverk i kommunene. Dette er en betydelig satsing. Målet er at alle kommuner skal ha psykologkompetanse 2020.

Vi må starte tidlig for å forebygge sykdom.

Vi må starte tidlig for å forebygge frafall i skolen.

Vi må starte tidlig for å forebygge rusavhengighet.

Psykiske plager og lidelser er et alvorlig folkehelseproblem, og det er viktig med et godt og raskt tilgjengelig tilbud i kommunene – da trenger de å ansette flere psykologer.

Det er en investering for fremtiden. En investering i mennesker med evner og ressurser.

President,

Helse- og omsorgstjenestene er ikke bare til for å behandle sykdom. De er like mye til for å gi mulighet til å mestre, til å ha en god hverdag og et meningsfullt liv til tross for at alderdom gjør at livet forandres.

Selv om de aller fleste eldre lever aktive og trygge liv, holder seg friske og bor hjemme så lenge som mulig, vil mange ha behov for hjelp i hjemmet eller tryggheten det er å bo på et sykehjem.

Jeg har sett mye godt i norsk eldreomsorg. Jeg har møtt aktive eldre, kompetente pleiere og besøkt flotte nye omsorgsboliger og sykehjem hvor det er en hjemlig og hyggelig atmosfære, og hverdagslivet er aktivt og variert.

Slik skal en moderne eldreomsorg være.

Det handler om at eldre behandles som selvstendige mennesker, og at deres ønsker, behov og verdighet blir ivaretatt. Selv om man trenger ekstra hjelp for å mestre hverdagen.

Men vi vet at kvaliteten i eldreomsorgen også varierer stort. Noen steder er ikke eldreomsorgen god nok, og mange opplever ikke å få tjenester på det nivået de har behov for.

Derfor har vi ment at staten bør ta et større ansvar for å sikre at kommunene leverer nok og gode nok tjenester og lovfeste retten til heldøgns pleie og omsorg.

I 2014 styrket Høyre/FrP-regjeringen investeringstilskuddet for utbygging av sykehjem og heldøgns omsorg ved å la staten ta en større andel av utbyggingskostnadene. Det har ført til et taktskifte. Kommunene søkte i fjor om tilskudd til nær 2500 plasser, og det er regjeringens mål at det legges til rette for å bygge ytterligere 2500 sykehjemsplasser også i året som kommer.

Neste år starter vi arbeidet med å utvikle en trygghetsstandard i sykehjem. Dette skal være et verktøy som gjør at kommunene får hjelp til å sørge for, og følge opp, kvaliteten. Målet er at dette skal bidra til reell forbedring, bedre rekruttering, gode fagmiljø og trygghet for pasienter og pårørende.

I 2016 legger vi også til rette for økt dag- og aktivitetstilbud til personer med demens. Vi foreslår midler til 1200 flere dagaktivitetsplasser til hjemmeboende personer med demens. Vi må også sørge for at eldreomsorgen har både varme hender og – ikke minst – kloke hoder. Derfor satser vi på å styrke kompetansen hos de ansatte.

Regjeringen foreslår også 700 millioner kroner over tre år til å teste ut ny statlig finansiert eldreomsorg. I 2016 vil 20 kommuner få anledning til å delta i forsøket med statlig finansiering. Hensikten er å se om statlig finansiering vil bidra til økt kvalitet, mer likeverdige tjenester over landet og riktigere behovsdekning.

Landets pensjonister har i for lang tid blitt urimelig behandlet. Gifte og samboende pensjonister får i dag avkortet sin pensjon med 15 prosent. Det fremstår urimelig at pensjonister taper pensjon på å være gift. Nå reduserer vi avkortningen med virkning fra 1. september neste år. Da får gifte og samboende pensjonistpar i snitt en styrking av pensjonen sin med 8 000 kroner.

President,

Et godt samfunn handler også om å ta vare på miljø og klima.

Regjeringen trapper opp innsatsen på det grønne skiftet, gjennom reduserte avgifter for skipsfart, og støtte til klima- og miljøteknologi.

Vi foreslår også et betydelig kapitalinnskudd i Klimafondet. Vi har allerede lovet å øke fondet utover det som følger av klimaforliket. Vi foreslår nå å øke bevilgningen med ytterligere 5 milliarder kroner. Fondet vil etter dette være på 67,8 milliarder kroner, som er 17,8 milliarder mer enn ambisjonen i klimaforliket.

Miljøpolitikk handler ikke først og fremst om budsjettposter med grønn merkelapp – det handler om effektive tiltak som gir resultater for klimautslipp og forurensing, og som bidrar til at husholdninger og bedrifter kan ta miljøvennlig valg.

Regjeringen har satt ned en grønn skattekommisjon. Kommisjonen skal vurdere om og hvordan en grønn skatteomlegging kan bidra til lavere utslipp av klimagasser, et bedre miljø og en god økonomisk utvikling. Kommisjonen legger fram sine råd i desember.

Vi vil investere i miljøvennlig infrastruktur. Transportsektoren skal ta hensyn til klima og miljø. Vi fortsetter å investere massivt i jernbane. Og vi vil legge til rette for bedre kollektivtilbud. Vi foreslår også økte bevilgninger til tiltak for gående og syklende. Det er også god klimapolitikk.

I 2016 foreslår vi at ordningen med tilskudd til enøk-investeringer i private boliger knyttes til skattesystemet. Huseierne skal dermed kunne velge å få støtten som et skattefradrag ved skatteoppgjøret som alternativ til direkte støtte fra Enova.

Det er ingen tvil om at klimaforandringer påvirker oss. Men klimautfordringen er global og løses best globalt. Det har betydning for hvordan vi kan forebygge.

Norge bidrar betydelig til internasjonal klimainnsats. Vi viderefører den ambisiøse klima- og skogsatsingen med 3 milliarder kroner. Vi bevilger også 270 millioner kroner til kjøp av FN-godkjente klimakvoter.

Regjeringen arbeider også for at forhandlingene under FNs klimakonvensjon skal føre til en klimaavtale i tråd med togradersmålet. Som en del av slik avtale vil Norge påta seg en ambisiøs forpliktelse om utslippsreduksjon. Vi er i dialog med EU om å inngå en avtale om felles oppfyllelse.

President,

Regjeringen ønsker et trygt samfunn – for unge og eldre, dag som natt. Et samfunn, hvor vi er klare og konsekvente i kampen mot kriminalitet.

Synlig og tilstedeværende politi og god beredskap er viktig for tryggheten i samfunnet

Allerede har vi opprettet hundrevis av nye politistillinger. Målet er å få flere politifolk ut i gatene.

Nærpolitireformen gjennomføres fra 1. januar 2016. Dette er den største endringen i norsk politi siden årtusenskiftet. Samtidig økes politibemanningen, og fornyingen av politiets IKT-systemer trappes opp. Dette vil gjøre politiet bedre i stand til å forebygge, etterforske og påtale kriminelle handlinger, og samtidig øke nærheten til politiet og sikre mer synlig politi hvor folk flest bor.

Når politiet får økte ressurser og blir mer effektive, må samtidig soningskapasiteten være tilstrekkelig. I altfor lang tid har straffesakskjeden blitt nedprioritert, og soningskøene har økt

I september ble fengselet Norgerhaven, i byen Veenhuizen nord i Nederland tatt i bruk av Norge. Fengselet har 242 plasser. Det er et viktig grep for å fjerne soningskøen, og innleie av fengselsplasser i Nederland fortsetter til neste år.

Samtidig vil vi etablere 181 plasser ved fengslene i Eidsberg og på Ullersmo.

President,

Regjeringen styrker beredskapssektoren for å bidra til at landet er bedre rustet til å håndtere fremtidige kriser.

I 2016 legger vi opp til å øke kapasiteten til fylkesmennenes samfunnssikkerhetsarbeid og vil starte forprosjektering av et senter for de nasjonale beredskapsressursene.

Det skjerpede trusselbildet mot Norge og våre allierte krever mer av Politiets sikkerhetstjeneste. Regjeringen foreslår til sammen 145 millioner kroner til blant annet tilleggslokaler for Politiets sikkerhetstjeneste.

President,

Det er utfordrende tider i verden. Krigen i Syria er preget av brutal fremferd på flere sider i konflikten. Konflikten har skapt en av de største flyktningkrisene i vår tid. Det er en stor, og grunnleggende utfordring vi politikere må ta på alvor.

Ifølge FN har over 4 millioner syrere flyktet fra landet siden sommeren 2012. De fleste av disse er i nærområdene. Det internasjonale samfunnet må øke innsatsen for flyktingene og sivile i nød i Syria og nabolandene.

Regjeringen vil forsterke innsatsen til humanitær bistand og nødhjelp.

Det foreslåtte humanitære budsjettet for 2016 på over 4,3 milliarder kroner er ekstraordinært i norsk historie, med en økning på en milliard kroner, eller nærmere 30 prosent. 1,5 milliarder kroner vil være øremerket til Syria, Irak og nabolandene. Det er her den norske innsatsen kan hjelpe flest.

Norge er med det en av de største humanitære giverne. Norge har alltid stilt opp ved humanitære katastrofer. Men vi må få med oss flere land til å gi mer. Derfor har vi tatt initiativ til en giverlandskonferanse for få på plass mer internasjonal støtte. Mat, medisin, rent vann og husly trengs raskt.

I de siste månedene har vi sett at mange reiser videre fra nærområdene. En velfungerende utlendingsforvaltning blir enda viktigere nå som Norge, i likhet med resten av Europa, opplever en økt tilstrømming av flyktinger og asylsøkere. Derfor foreslår Regjeringen å øke kapasiteten i Utlendingsdirektoratet. I en situasjon med økte asylankomster er det viktig at norske myndigheter på et så tidlig tidspunkt som mulig får avklart identiteten og historien til de som kommer til landet. Dette blant annet for å forebygge ulovlig innvandring og bekjempe grenseoverskridende kriminalitet. Samtidig må returarbeidet fortsette. Personer uten lovlig opphold i Norge skal raskt ut av landet.

Det er stor usikkerhet om utviklingen vi er inne i, og hvor mange asylsøkere som vil komme til Norge. Tilstrømningen av asylsøkere har økt vesentlig fra august i år og vært større enn det som er lagt til grunn i statsbudsjettet for 2016. Regjeringen vil legge fram et tilleggsnummer til 2016-budsjettet med grunnlag i oppdaterte anslag for asylankomster.

Oppgaven med å ta i mot, bosette og integrere vil bli krevende for utlendingsforvaltningen og kommunene må makte oppgaven med å integrere dem som kommer til landet vårt.

Norge skal ta sin del av ansvaret. Men vi er et lite land, og kan ikke ta på oss oppgaver vi ikke kan håndtere. Allerede er det køer i asylsystemet. Fortsatt venter tusenvis av flykninger på å bli bosatt i en norsk kommune. Over tid er det avgjørende at de som får opphold, får et hjem, lærer seg norsk og vinner innpass i arbeidsmarkedet.

President,

Norske bedrifter møter tøffere tider. Dette har mange enkeltmennesker merket: Noen har mistet jobben, andre har følt utrygghet for den. Og noen arbeidssøkende har ikke fått jobb.

Det siste året har fallet i oljeprisen gjort at behovet for omstilling har kommet raskere enn vi kunne håpet på.

Regjeringen fremmer i dag et forslag til statsbudsjett med et klart mål:

Vi prioriterer å lage den sterke rammen som gjør at arbeidsplasser kan skapes, at folk har en jobb å gå til, og vi løser utfordringer folk flest møter i hverdagen.

Vi satser på det som gir innbyggerne trygghet og en enklere hverdag.

Vi kutter ventetidene i helsevesenet. Vi bygger ut omsorgen med nye plasser, samtidig som vi hever kvaliteten. Vi løfter innsatsen for rusavhengige og fattige barn. Vi styrker kommuneøkonomien. Vi trygger Norge gjennom flere politifolk i gatene og nye fengselsplasser.

Vi omstiller og reformerer. Det helt nødvendige for at vi skal sikre morgendagens velferdsgoder.

Vi styrker og videreutvikler det norske samfunnet gjennom å investere i vår viktigste ressurs: menneskene som bor i landet.

Slik bygger vi fremtidens velferd, basert på et sterkt og konkurransedyktig næringsliv, og et land med muligheter for alle.

Ikke ved reformangst. Ikke ved å legge bånd på frihet og næringsvirksomhet. Ikke ved å skattlegge folk og bedrifter mer.

Tvert imot. Et trygt og godt samfunn skapes med reformer som ruster oss for fremtiden. Ved å oppmuntre til omstilling, aktivitet og arbeid.

Utgitt av:
Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

<http://www.regjeringen.no/fin>
<http://www.statsbudsjettet.no>

Trykk:
Departementenes sikkerhets- og
serviceorganisasjon - 10/2015

